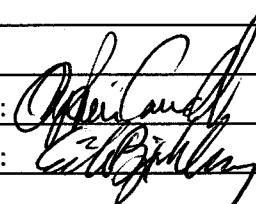
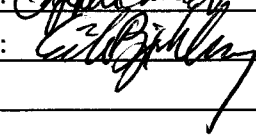

KI-notat nr.: 111/2010 - Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	EideKraft AS/Eide kraftverk		
Fylke/kommune:	Hordaland/Fusa		
Ansvarlig:	Øystein Grundt	Sign.:	
Saksbehandlere:	Katarina Eftevand/Eirik Bjørkhaug	Sign.:	
Dato:	16 DES 2010		
Vår ref.:	NVE 200705586-26 ki/kace		
Sendes til:	Søker og alle som har uttalt seg til saken		

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Søknad om tillatelse til Eide kraftverk i Eidselva i Fusa kommune, Hordaland fylke

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	4
Søkers kommentar til høringsuttalelsene	12
Tilleggsopplysninger og kommentarer til disse	14
Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader	18
NVEs vurdering	23
NVEs konklusjon	29

Sammendrag

Søknaden gjelder tillatelse etter § 8 i vannressursloven til bygging av Eide kraftverk og behandles i henhold til reglene i kap. 3 i samme lov.

Det søkes om å bygge et småkraftverk som vil utnytte fallet i Eidselva fra inntak på kote 38,4 til kraftstasjon på kote 14. Kraftverket er etter endringer i melding av 22.4.2010 planlagt med en installert effekt på 1,3 MW med en årsproduksjon på 5,0 GWh. Tiltakshaver har foreslått en minstevannføring på 268 l/s noe som tilsvarer alminnelig lavvannføring. Rørgaten får en diameter på 1500 mm og elvekanten må plastres på hele den berørte elvestrekningen siden rørgata skal legges nær elveløpet.

Tiltakshaverne for prosjektet er EideKraft AS som består av grunneierne som har rettighetene til 92 % av fallstrekningen. De øvrige 8 % er det inngått leieavtale med.

Fusa kommune anbefaler at det blir gitt konsesjon til Eide kraftverk ut fra de samfunnsmessige interessene.

Fylkesmannen i Hordaland (FM) anbefaler at det ikke blir gitt konsesjon til Eide kraftverk på grunn av at Eidselva er en viktig gyteelv til Hordalands eneste storørretstamme og peker på at de har utarbeidet en egen forskrift for fisket etter denne storørretstammen for å gi den et bedre vern. De mener også at storørretstammen i vassdraget er et viktig grunnlag for det kjente sportsfisket i Skogseidvatnet, Gjønavatnet og Henangervatnet og at dette fisket har nasjonal verdi. De mener at gytefisken, som ofte er mellom 5 og 10 kg, trenger stor vannføring for oppvandring og for å kunne skjule seg, og at produksjonen av ungfisk vil bli redusert ved en utbygging. De mener videre at søknaden ikke gir tilfredsstillende detaljer rundt de tekniske løsningene til at de kan ta stilling til konsekvensene for storørreten. FM har gitt en tilleggsuttalelse etter at søker har kommet med en endringsmelding. FM har ikke endret standpunkt i saken og anbefaler fortsatt at Eide kraftverk ikke får konsesjon.

Hordaland fylkeskommune vil ikke gå i mot en utbygging av Eidselva dersom Fylkesmannen etter fiskefaglige vurderinger finner at utbyggingen kan gjennomføres uten risiko for storørreten i vassdraget. De mener det må legges stor vekt på Fylkesmannens faglige vurderinger. De peker på at Skogseidvatnet har Hordaland sin eneste sikre bestand av storørret og at risikoen for å gjøre skade på denne må veie tungt i vurderingen om det skal gis konsesjon til Eide kraftverk. Fylkeskommunen viser likevel til at de har en grunnleggende positiv holdning til fornybar energiproduksjon. Det omsøkte prosjektet er likevel ikke av de rimeligste og gir relativt lite kraftproduksjon og en må etter fylkeskommunens syn vurdere nytten av tiltaket opp mot risikoen for å skade en fiskebestand av nasjonal verdi.

Statens vegvesen – Region vest forutsetter at tilkomst fra Rv. 48 og inn i området vil skje via eksisterende vegnett og har ellers ingen merknader.

Sunnhordland Kraftlag AS arbeider med en plan for bedre utnytting av vannkraftressursene i Eikelandsosen kraftverk og ser også på muligheten til å overføre deler av nedbørfeltet som har avrenning til det planlagte Eide kraftverk. En slik overføring vil få konsekvenser for hele Sævareidvassdraget og det fraførte vannet vil utgjøre 7,2 % av årsavrenningen ved utløp i sjø. De opplyser om at de vil komme tilbake på et senere tidspunkt da de nå holder på med å skaffe nødvendig underlagsmateriale til en ev. melding vedrørende konsekvensutredninger.

K. J. Eide Fiskeoppdrett har ikke vesentlige innvendinger mot prosjektet, men peker på flere viktige momenter knyttet til drift av settefiskanleggene i vassdraget som må avklares ved en ev. konsesjon til EideKraft AS.

Bolstad Settefisk går ikke i mot utbyggingen dersom drift og verdier knyttet til settefiskanlegget ikke blir forringet.

En utbygging av Eidselva vil etter de foreliggende planene med slipp av alminnelig lavvannføring på 268 l/s gi 5,0 GWh ny årlig fornybar energiproduksjon, og bidra til noe lokal verdiskapning. Samtidig vil det omsøkte prosjektet medføre betydelige konsekvenser for storørretstammen i Sævareidvassdraget. Eidselva er gyte- og oppvekstelv for storørret både fra Gjønavatnet og Skogseidvatnet og fiskeinteressene i vassdraget er store. Storørretstammene i Norge representerer store biologiske verdier som det er viktig å bevare. NVE er usikre på om inntaket vil påvirke det viktigste gyteområdet i Eidselva, slik planene er forelagt oss. En forbygning av elva langs rørgatetraseen ser vi på som uheldig. NVE mener et ev. kraftverk i Eidselva vil begrense storørretens mulighet for opp- og nedvandring i vassdraget. Avbøtende tiltak som er presentert i søknaden med tilhørende rapporter vil, etter vårt syn, ikke sikre vandringsveiene for begge delbestandene i tilstrekkelig grad. Andre nødvendige avbøtende tiltak som betydelig høyere minstevannføring enn søkers forslag, installasjon av omløpsventil og utforming av inntak vil etter NVEs syn ikke i vesentlig grad redusere konflikt med storørreten. Disse tiltakene vil også redusere en produksjon som etter de

foreliggende planer ikke er på mer enn 5,0 GWh. Samtidig vil tiltak for å sikre vandringsveiene for ål (kritisk truet), som har et helt annet vandringsmønster enn storørreten kreve ytterligere avbøtende tiltak.

NVE mener at bygging av Eide kraftverk vil ha negative konsekvenser for rekruttering og overlevelse for storørrebestandene i Sævareidvassdraget. Dette står etter vårt syn ikke i forhold til den kraftproduksjonen som kraftverket vil gi, og øvrige positive effekter av en utbygging. Kravet i vannressursloven § 25 er dermed ikke oppfylt. NVE gir ikke tillatelse til å bygge Eide kraftverk. På grunn av tiltaket plassering er det lite sannsynlig at konfliktene kan løses med endring av tiltaket.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Eide Kraft AS v/Jarle Ragnhildstveit, datert 18.2.2008:

"Inge-Brigt Eide og Jarle Ragnhildstveit ønsker å utnytte vannfallet i Eideselva i Fusa kommune i Hordaland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

1. Etter vannressursloven , jf. § 8, om tillatelse til:

- å bygge og drive EideKraft A/S

2. Etter energiloven om tillatelse til:

- bygging og drift av Eide kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.

Nødvendig opplysninger om tiltaket fremgår av vedlagte utredning."

Fra utredningen refererer vi følgende:

Eide kraftverk, hoveddata			
TILSIG		Hovedalternativ	Justert alternativ (brev av 22.4.2010)
Nedbørfelt	km ²	39,1	39,1
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	151,7	151,7
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	121	121
Middelvannføring	m ³ /s	4,8	4,8
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,268	0,268
5-persentil sommer (1/5-30/9)	m ³ /s	0,332	0,332
5-persentil vinter (1/10-30/4)	m ³ /s	0,391	0,391
KRAFTVERK			
Inntak	moh.	38,4	38,4
Avløp	moh.	14	14
Lengde på berørt elvestrekning	m	380	380
Brutto fallhøyde	m	24,4	24,4
Slukeevne, maks	m ³ /s	8	6
			Som
Slukeevne, min	m ³ /s	1,08	minstevannføring
Tilløpsrør, diameter	mm	2000	1500
Installert effekt, maks	MW	1,5	1,3

Brukstid timer 4300

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	3,8	3,1
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	2,1	1,9
Produksjon, årlig middel	GWh	5,9	5,0

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	17
Utbyggingspris	kr/kWh	2,8

Eide kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR

Ytelse	MVA	1,875
Spenning	kV	690

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	1,875
Omsetning	kV/kV	0,690/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	km	0,01
Nominell spenning	kV	22
Luftlinje el. jordkabel		

Høring og distriktsbehandling

Søknaden har vært kunngjort i pressen og lagt ut til offentlig ettersyn i Fusa kommune. Videre er søknaden sendt på høring til kommunen, berørte statlige forvaltningsorganer og interesseorganisasjoner. I forbindelse med sluttbehandlingen av saken har NVE vært på befaring sammen med representanter fra Fylkesmannen i Hordaland, Bolstad Settefisk, K, J, Eide Fiskeoppdrett og grunneierne til prosjektet. NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden:

Fusa kommune har i kommunestyremøte den 17.6.2008 vedtatt følgende:

"Fusa kommune rår til at det vert gjeve konsesjon for bygging av Eide kraftverk på Eide i Hålandsdalen. Dei samfunnsmessige interessene gjer at Fusa kommune kan vera innstilt på dispensasjon frå arealdel til kommuneplan, men må koma attende til dette når fleire detaljer er på plass i byggesak.

...

Vurdering:

Sentrale myndigheiter har meir fokus på alternativ utnytting av landbrukseigedomane, i tillegg ta vare på jorda. I slik samanheng er slik utbygging og utnytting av vasskrafta eit naturleg og nyttig tiltak. Kraftverket skal årleg produsere omlag 5,9 GWh og den vil auka tilgangen på fornybar lokalt så vel som nasjonalt. Dei sentrale myndigheiter har klart uttalt at det er ei målsetjing å ut fornybar kraftproduksjon.

I anleggsperioden vil denne bygginga gje auka aktivitet for lokale entreprenørar, leverandørar, næringslivet elles og det vil auka skatteinntekta til kommunen. Kommunen ser derfor positivt på utbyggingsplanane og ser dei samfunnsmessige interesser desse kan medføre.

Det skal byggjast ut på ein måte som vil gje minimalt med sår i terrenget. Planfagleg har ikkje kommuneplanen teke høgde for slike utbyggingar, og dei skjer etter ei konkret vurdering i kvart tilfelle. Kommunen er innstilt på å gje dispensasjon frå arealdelen i kommuneplanen for utbygginga.”

Fylkesmannen i Hordaland uttaler følgende i brev av 11.6.2008:

”...

Konklusjon

Fylkesmannen frarår at det blir gitt konsesjon til Eide kraftverk, slik søknaden er utformet nå. Eideselva er viktig gyteområde for Hordalands eneste storørrestamme. Dette gjør at en må ta ekstra hensyn ved eventuelle inngrep. De fiskebiologiske undersøkelsene som er utført er gode, men søknaden i seg selv er for vag på flere viktige punkt til at en kan konkludere med at utbyggingen vil bli forsvarlig i forhold til ørrestammen. Tatt i betraktning elvens viktighet og sårbarhet, er vi i tvil om det i det hele tatt bør gis konsesjon til kraftutbygging. Enhver slik utbygging vil uansett utgjøre en risiko for denne spesielt viktige fiskestammen

...

Sævareidvassdraget har den eneste registrerte storørrestammen i Hordaland. Denne regnes som spesielt verneverdig. Fylkesmannen har derfor utarbeidet en egen forskrift for fisket etter denne bestanden, for å gi den et bedre vern. Eideselva har det viktigste, kjente gyteområdet til denne storørrestammen, og den viktigste standplassen for gytefiskene er like ovenfor det planlagte inntaket til Eide kraftverk.

I tillegg til å være spesielt verneverdig, er denne storørrestammen også et viktig grunnlag for det kjente sportsfisket i Skogseidvatnet, Henangervatnet og Gjønavatnet. Fisket i disse store innsjøene har nasjonal verdi. Det omtales ofte i sportsfiskemagasinene, og det kommer mange langveisfarende sportsfiskere dit.

Både verneverdien og omfanget av turistfisket tilsier at det må tas ekstra stort hensyn til denne fiskestammen, og sikre dens gyte- og oppvekstområder. Ørretbestanden og dens leveområder er uvanlig godt undersøkt og beskrevet i de fagrapportene som søker har fått utarbeidet. Søknaden er likevel noe uklar når det gjelder vannføring og inntak.

Det omsøkte kraftverket vil ta bort mye vann fra den største delen av Eideselva. Det vil i seg selv kunne redusere produksjonen av ungfisk og oppvandringsmuligheter og overlevelse av gytefisk. Så store gytefisk som dette, som ofte er mellom 5 til 10 kg, trenger stor vannføring for å kunne vandre og skjule seg. I søknaden er det ikke klart angitt hvor stor minstevannføring utbygger vil forplikte seg til. Det er anført under "Data for kraftverk", en minstevannføring lik alminnelig lavvannføring, som er beregnet til 268 l/s. Dette er utvilsomt for lavt til å sikre gyte- og oppvekstforholdene i elven. Under "Hydrologi" er det anført at NIVA sin anbefaling om 500 l/s er lagt til grunn i søknaden. Vi er usikre på hvordan vi skal tolke disse forskjellige opplysningene. Det nevnes også at NIVA sin anbefaling om spyle-lokkeflommer er lagt til grunn for søknaden. Men dette er ikke spesifisert særskilt i søknaden. Det har vist seg andre steder at slike lokkeflommer er vanskelige å få til å fungere, og må antagelig kobles til nedbørsperioder.

Et annet viktig moment i denne saken, er at det allerede er et vanninntak for et settefiskanlegg lenger nede i elven. Dette tar ut vann nedstrøms et eventuelt slipp av minstevannføring forbi kraftverksinntaket. For å sikre at det går en fast minstevannføring også i nederste del av elven, må slippet av minstevannføring forbi kraftverksinntaket økes tilsvarende. Dette er nevnt i søknaden, men ikke nærmere beskrevet med mengde og måte å styre det på. Det er viktig at dette blir nøye avklart.

Inntaket til kraftverket vil kunne skape vesentlige problemer for gytefisken, og for utvandrende ungfisk. Utformingen av inntaket er ikke spesifisert. Det er kun vagt markert i et bilde. Inntaket er tenkt lagt like nedstrøms det som regnes som viktigste gyteområde og standplass for gytefisk. Det ligger også verdifulle oppvekstområder for småfisk ovenfor inntaket. Inntaket vil derfor kunne skape problemer for utvandrende småfisk og gytefisk. Et inntak som blir lagt inn i terrenget, med tilstrekkelig med rister, vil antagelig kunne hindre at fisk går tapt i turbinen. Dette er imidlertid ikke nærmere beskrevet i søknaden. Ei heller er det vist hvordan en skal få til et avmålt minstevannføringsslipp. Om det blir nødvendig med en terskel eller inntaksdam på tvers av elven, vil dette kunne skape problemer for oppvandring, og endre vannstanden og vannhastigheten på det viktige gyteområdet like ovenfor.

Tatt i betraktning den høye viktigheten av denne fiskestammen, og de komplekse forholdene med annet inntak av vann lenger nede i elven, kan ikke søknaden sies å være tilfredsstillende detaljert til at en kan ta stilling til konsekvensane.”

Hordaland Fylkeskommune behandlet søknaden i møte i Fylkesutvalget den 19.6.2008 og gjorde følgende vedtak:

” ...

1. Fylkesutvalet er grunnleggjande positiv til ny fornybar energiproduksjon, under føresetnad av at det vert teke omsyn til aktuelle areal- og miljøkonfliktar.
2. Skogseidvatnet har Hordaland sin einaste sikre bestand av storaure, og risikoen for å gjere skade på denne må vege tung i avgjerd om konsesjon for Eide kraftverk.
3. Fylkesutvalet vil ikkje gå imot at det vert gjeve løyve til Eide kraftverk om Fylkesmannen etter fiskefagleg vurdering av konkrete utbyggingsdetaljar, minstevassføring, flaumar og andre avbøtande finn at utbygginga kan gjennomførast utan risiko for storaurebestanden i vassdraget.

...

Arbeid med fylkesdelplan for små vasskraftverk er i gang, med mål om endeleg vedtak av plan hausten 2009. Hovudtema i fylkesdelplanen er landskap, biologisk mangfald, inngrepsfrie naturområde, fisk og fiske, kulturminne og kulturmiljø, friluftsliv og reiseliv. Hovudlina er at nye vasskraftsaker vert handsama etterkvart som dei ligg føre.

Utbygging i Eideselva kan ha innverknad på storaurebestanden i vassdraget som er av nasjonal verdi. Det er aktuelt med fleire utbyggingar i Sævareidvassdraget, i øvre del er det alt gjeve konsesjon til Tveitaskarelva kraftverk, og Eitro kraftverk er omsøkt. Frå tidlegare søknader er det og kjent at det vert arbeidd med fleire andre kraftverksplanar i vassdraget (Kikedalselva, Gjønæelva, Haugaelva, Hjortedalselva og Kvandalselva).

Fram til fylkesdelplan for små vasskraftverk ligg føre, er det fylkesdelplan for energi 2001-2010 som er rettesnor for handsaming av slike saker i Hordaland.

Aktuelle mål frå fylkesdelplan for energi:

3. Ny produksjon og bruk av energi i Hordaland må ta omsyn til miljø og arealkonfliktar
7. Tilgangen på energiressursar skal gje verdiskaping i fylket og danne grunnlag for næring

Aktuelle retningslinjer frå fylkesdelplan for energi

A 1	Hordaland skal satsa på utnytting av miljøvenlege og fornybare energikjelder, utan store konsekvensar for verdifulle natur-, friluftsliv- og kulturlandskap og større samanhengande inngrepsfrie naturområde
A 2	Nye anlegg for produksjon og overføring av energi må ikkje lokaliserast i område som er verna etter naturvernlova, kulturminnelova, i nasjonalpark eller i verna vassdrag. Ein bør vere varsam med plassering av nye anlegg tett opp til verna område.
A 3	Nye anlegg for produksjon og overføring av energi bør lokaliserast slik at det ikkje kjem i vesentleg konflikt med viktige natur- og kulturlandskap, større inngrepsfrie område, strandsona og viktige område for friluftsliv. Det vert her vist til eigne fylkesdelplanar for kulturminne, friluftsliv og kystsona.
A 4	Samlokalisering med tekniske inngrep og etablert arealbruk er ønskeleg for å samle inngrep, og det er ønskeleg at etablering av nye energianlegg skjer nær eksisterande infrastruktur.
A 5	Undersøkingssplikta etter kulturminnelova bør oppfyllest i samband med konsekvensutgreiing, og før iverksetting av tiltak i marka.
A 6	I samband med konsekvensutgreiing bør: • Større inngrep visualiserast • Kartunderlag synleggjere område som er omfatta av vern, område med nasjonal og regional verdi og tiltaket sine konsekvensar for "inngrepsfrie område".
A 12	Alternativ bruk av tunnelmassar skal vurderast framfor etablering av tippar i terrenget.

Mål 3 og retningsline A1 syner at det ikkje er noko prinsipielt standpunkt mot ny vasskraftutbygging i Hordaland, men at tiltaka må ta omsyn til miljø og arealkonfliktar. Retningsline A2 og A3 er nærare spesifisering kring dette. Området vil ikkje ha verknad for verna område, og retningsline A2 er ivareteke.

Når det gjeld retningsline A3 er det omsynet til dei rike fiskeressursane i Skogseidvatnet og Hordaland sin einaste sikre bestand av storaure som særleg må ivaretakast. Storaurebestanden i vassdraget er av nasjonal verdi, noko som krev at ein syner ekstra varsemd i høve til kva tiltak som vert gjeve løyve til. Utbyggjar er medveten dei viktige fiskeverdiane i vassdraget, og har søkt å ta omsyn til storauren ved plassering av inntak og utløp, i tillegg til minstevassføring og lokkeflaumar. Konkrete løysingar for utforming, utbygging og drift vil vere avgjerande for om kraftverket vert til skade for storauren eller ikkje - og detaljar for dette framgår ikkje tydeleg nok i søknaden.

Fylkesmannen sin miljøvernavdeling er regional fagansvarleg for dette feltet, og deira vurderingar av detaljplanar må tilleggast stor vekt i høve til kva løysingar som kan akseptast og kva som er naudsynte avbøtande tiltak om det skal gjevast løyve til utbygginga.

I høve til retningsline A4 er kraftprosjektet lokalisert i eit inngrepsnært område, og anleggsveg langs elva kan seinare nyttast til uttak av skog. Det er kort veg til kraftnett.

Når det gjeld kulturminne er det i tiltaksområdet for vasskraftutbygginga ikkje kjend automatisk freda kulturminne.

Konklusjon

Fylkeskommunen sin energipolitikk syner ein grunnleggjande positiv haldning til ny fornybar energiproduksjon, under føresetnad av at det vert teke real omsyn til miljøkonfliktar. Denne kraftutbygginga gjeld ei kort strekning, men kan likevel få stor negativ verknad på storaurebestanden ved uheldige løysingar og situasjonar med låg vassføring på kritiske tidspunkt. Det er stor interesse for bygging av småkraftverk i fylket, der omsøkte prosjekt er ikkje av dei rimelegaste og gjev relativt lite kraft. Ein må slik vurdere nytten av å gje løyve til tiltaket opp mot risikoen for å skade ein fiskebestand av nasjonal verdi. I det einaste storaurevassdraget i Hordaland må det vere høge krav til minstevassføring og andre avbøtande tiltak om ein skal gje løyve til utbygging. Vurderingar frå fiskefaghald hos Fylkesmannen må vege tungt i høve til om og korleis ei utbygging kan gjennomførast utan at storaurebestanden vert skadelidande.”

K. J. Eide Fiskeoppdrett uttaler følgende i brev av 23.5.2008:

”...K. J. Eide Fiskeoppdrett er nærmeste nabo til planlagt Eide kraftverk, og benytter same vannkilde.

Problemstillinger:

- 1) Det stilles spørsmål om kraftverkets privatrettslige forhold knyttet til vannretter.
- 2) Fiskeanleggenes behov for vann må sikres
- 3) Fiskeanleggene må sikres mot forurensing av vannkilden i anleggsfasen
- 4) Fiskeanleggene må sikres mot uheldige virkninger av sprengingsarbeider i anleggenes umiddelbare nærhet
- 5) Fiskeanleggene må sikres mot gassovermetningsproblematikk nedstrøms anlegget.

1) Flere har vannrett i vassdraget

Fra Eideselven er det i dag uttak til to fiskeanlegg som har et samlet maksimaluttak på ca 5 m³/min (0,083 m³/s). Dette er i utgangspunktet delt på to, slik at vi regner at hvert av de to anleggene kan benytte inntil 2,5 m³/min.

K.J. Eide Fiskeoppdrett AS har kjøpt arealer og vannrettar av gnr. 72 bnr. 2. og § 5 i denne avtalen slår fast at kjøpar har rett til ”uttak av vatn frå elva frå same høgde som i dag”. Også naboanlegget, Bolstad Fiskeoppdrett har kjøpt tilsvarende vannrett, og av praktiske grunner har de to anleggene etablert en felles vannledning fra angitt uttakssted i vassdraget. Denne har en antatt kapasitet på 5 m³/min. hvilket deles mellom de to anleggene.

For privatrettslige avklaringar vises for øvrig til to notat fra jordskifte kandidat Agnar Naustdal, vedlagt denne merknad, datert henholdsvis 2. og 4. januar 2007 : Det går ikkje klart fram av kraftverkssøknaden om søkerne innehar de nødvendige fallretter for gjennomføring av sitt prosjekt. Dette er av interesse å få avklart med hensyn på de to fiskeanleggenes nåværende og eventuelt framtidige behov for vannuttak fra vassdraget, og K.J. Eide Fiskeoppdrett AS sin foreliggende søknad om utvidet vannuttak fra elven.

2) Fiskeanleggenes behov for vann må sikres

NVE gjøres oppmerksom på at det er under to år siden K.J. Eide Fiskeoppdrett AS søknad (datert 8. september 2006) om økt vannuttak fra Eideselva i forbindelse med søknad om utvidelse ved anlegget ble fullstendig avvist av kraftverkssøkerne. En søkte da om å få øke fra dagens maksimalt 2,5 m³/min til 10 m³/min. For ikke å skape uoverstigelige problemer for utvidelsesøknadens videre behandling, ble denne søknaden til NVE fristilt fra utvidelsesøknaden i brev av 25. januar 2007. Søknaden om utvidet vannuttak ble imidlertid ikke trukket tilbake, men satt i bero i påvente av at saken kunne belyses sammen med den da varslete planen om kraftverket.

Det nå omsøkte kraftverket planlegger slipp av minstevassføring på 0,5 m³/s, eller 30 m³/min, nesten det dobbelte av beregnet alminnelig lavvannføring på 0,33 m³/s. Det omsøkte kraftverket opererer i dag med en minste slukeevne på 1,08 m³/s og maksimal slukeevne på et sted rundt 8 m³/s. Det antas at planlagt slipp av minstevann til Eideselven også skal dekke de to nedenforliggende fiskeanleggene.

Det vises for øvrig også til den nokså omfattende dokumentasjon overfor NVE der det ble påvist at denne marginale utvidelse ved anleggets vannuttak i liten grad ville influere på økonomien ved det planlagte kraftverket, - og at K.J. Eide Fiskeoppdrett AS har tilbudt seg å fullt ut kompensere eventuelle produksjonstap for kraftverket i de få dagene i året da et eventuelt øket vannuttak på inntil 7,5 m³/min vil føre til at kraftverket må stanse. Kraftverksplanen opererte da med en planlagt minstevannføring på 0,2 m³/s og med andre og mer beskjedne planer for øvre og nedre slukeevne.

K.J. Eide Fiskeoppdrett AS har såleis opprettholdt opprinnelige søknad om utvidet vannuttak til inntil 10 m³/min, og ønsker denne søknad om konsesjon om utvidet uttak av vann tatt opp igjen av NVE for ferdigbehandling. Søknaden er kunngjort, lagt ut til offentlig gjennomsyn og behandlet i Fusa kommune høsten 2006. Papirene herfra er vedlagt.

Ved eventuell etablering av omsøkt kraftverk, vil det bli etablert nytt vanninntak i elven. Det har vært avhold møter mellom søkerne og fiskeanleggene med ønske om å få til en felles løsning med en felles installasjon for alle vanninntak samt anordning for slipp av minstevannføring til elven. Uenighet om nøkkel for kostnadsdeling ved etablering av en slik installasjon gjorde at disse møtene ikke førte fram.

K.J. Eide Fiskeoppdrett AS ønsker derfor NVEs vurdering av betimeligheten av en slik installasjon for en praktisk og oversiktlig sikring av de ulike vannretter, interesser og også sikring av fiskens frie gang i vassdraget, både med hensyn på slipp av minstevannføring og ved forbipasseringmulighet opp og ned Eideselven.

3) Sikring mot forurensing i anleggsfasen

Den planlagte rørledningen til kraftverket skal plasseres langs elven, og plastres med stedegen stein. Det skal anlegges vei ned til inntaket, og på den nederste 50 m strekningen vil rørledningen bli skutt i fjell. Dette vil medføre omfattende anleggsarbeider i og langs med elven, og faren for forurensing fra både steinstøv og sprengstoffrester kan være uheldig for fiskeanleggene, både via vanninntaket i elven og særlig for de to nedenforliggende merdanleggene i Skogseidvatnet.

Søknaden er lite konkret på aktuelle avbøtende tiltak, og begrunnelsen om at arbeidet skal utføres i mai/juni "da det er fisketomt i anleggene" er misforstått. På denne tiden står det mer enn en million fisk i K.J. Eide Fiskeoppdrett AS sitt karanlegg på land, mens merdanlegget i innsjøen rett nok kan stå tomt et par ukers tid i denne perioden.

Karanlegget benytter vanligvis opp-pumpet vann fra Skogseidsvatnet, og inntaket i Eideselven blir i hovudsak benyttet som nødvannkilde og reservevannkilde. Dersom noe går galt med den ordinære vannforsyningen, slår nødforsyningen inn umiddelbart, og på grunn av utilstrekkelig trykk på dette vannet, er det ikke mulig å forbehandle vannet, slik at det går rett til karene. Forurensing vil da få umiddelbar effekt, og forurensing med steinstøv i vann til settefiskanlegg har i andre situasjoner vist seg å kunne være akutt skadelig/dødelig for fisken. Dette kan vi ikke risikere.

Fiskeanleggene må derfor sikres vann fra elven oppstrøms anleggsarbeidet så lenge det pågår anleggsarbeide i og ved vassdraget oppstrøms anleggenes vanninntak. Dette kan skje ved midlertidig forlenging av inntaksledning og flytting av vanninntak til sikker vannkilde oppstrøms anleggsarbeidet. For oss er dette et ufravikelig krav.

På flyfotoet over er planlagte Eide Kraftverk vist med hvit firkant og K.J.Eide Fiskeoppdrett og Bolstad Fiskeoppdrett AS sine to merdanlegg ligger like utenfor elvemunningen. Strømmålinger foretatt ved anleggene viser at ved middels og høye vannføringer i vassdraget går vannstrømmen rett mot særlig Bolstad sitt anlegg, mens det ved lave vannføringer i større grad er vindretning som avgjør vannstrømmens ferd utover i innsjøen. Uansett vil fisken i begge anleggene bli påvirket av forurenset elvevann, og det må påregnes betydelig risiko for skade. Akutt dødelighet kan synes umiddelbart mest alvorlig, men også mindre skader som resulterer i redusert fôropptak vil få betydelige konsekvenser for vekst også i sjøfasen.

Fiskeanleggene må derfor sikres mot forurenset vann fra anleggsarbeide i elven ved at det etableres lenser / siltskjørt på begge sider av elveosen utover i innsjøen. Videre må det dekkes opp for økte veterinærkostnader knyttet til hyppigere kontroll av fiskens allmenntilstand gjennom hele anleggsfasen. Skadd fisk må kompenseres helt ut, også med påfølgende følgeskader ved tapt produksjon i sjø Eide Fjordbruk AS.

4) Fisken må sikres mot sprengningsarbeider

Det skal foretas relativt omfattende sprengningsarbeider i forbindelse med etablering av kraftstasjonen, som skal ligge senket i bakken, samt på de nederste 50 metrene av rørledningen ned mot stasjonen. Dette anleggsområdet ligger omtrent 20 meter fra de nærmeste karene med fisk.

På flyfotoet over er planlagte Eide Kraftverk vist med hvit firkant og de to nye bygningane til K.J.Eide Fiskeoppdrett AS og Bolstad Fiskeoppdrett AS er vist med rødt sør for elven. Disse ligger kun 20 meter fra nærmeste anleggsområde der sprengningsarbeider vil måtte gjennomføres. Erfaring fra tilsvarende sprengningsarbeid nær fiskeanlegg viser at rystelser forplanter seg svært lett i grunnen og skaper stort stress på fisken i karene, med betydelig potensial for skader og redusert vekst.

Fiskeanleggene må derfor sikres at de planlagte arbeidene eventuelt gjennomføres svært varsomt. Videre må det dekkes opp for økte kostnader knyttet til hyppigere kontroll av fisken for allmenntilstand gjennom hele anleggsfasen. Skadd fisk må kompenseres helt ut, også med påfølgende følgeskader ved tapt produksjon i sjø Eide Fjordbruk AS. Utbygger må også besørge måling av rystelser i anleggene, slik at de aktuelle påvirkninger kan dokumenteres for eventuelle erstatningsoppgjør i ettertid.

5) Sikring mot gassovermetning ved drift

Søknaden vedlegger en rapport som vurderer risiko for gassovermetning, og det er særlig fokus på utforming av inntaket for å hindre at det rives luft med inn i rørgaten. Dette er viktig for å hindre problemer for de nedenforliggende merdanlegg i Skogseidvatnet. Gassovermetning er

ikkje problematisk med hensyn på oksygen, men selv med 105 % nitrogeoovermetning kan over tid medføre problemer for fisken.

K.J. Eide Fiskeoppdrett AS ønsker medtatt i kravene at inntaket til kraftverket må bygges slik at det ikkje tar inn luft, og at avløpsvannet sikres god lufting ved hensiktsmessig utforming av utløpet av kraftverket. Dette selv om en forhåpentligvis kan anta at vannets sikres tilstrekkelig lufting på den videre ferd de siste 100 meterne av Eideselven ned mot Skogseidsvatnet.

Bolstad Settefisk AS uttaler følgende i brev av 23.5.2008:

”...

Som NVE kjenner til, er Bolstad Settefisk AS ein av næringsaktørane i området ved Eideselva i Fusa kommune.

Selskapa våre består no av holdingsselskapet Bolstad Fiskeoppdrett as og produksjonsselskapet vårt Bolstad Settefisk as, konsesjonsnr HFS -2, HFS -30 og HFS 39. Konsesjonane HFS -2 og HFS -30 er settefiskkonsesjonar lokalisert til Eidestøa, medan konsesjonsnr.HFS-39 er klekkeri og yngelkonsesjon lokalisert til Utlebøen, sjå kart, vedlegg 1.

Me fekk kjøpa dei aktuelle områda med tilhøyrande rettar i 1997 og 1998 etter fyrst å ha leigd i Eidestøa og bygsla på Utlebøen. Områda vart kjøpt frå Gardsnr 70/ 5,10 og Gardsnr 70/2 Sjå vedlegg 2 og 3.

Oppdrettsverksemda vår starta opp i 1965 i Fusa kommune, i 1968 kom me til området Eidestøa med oppstart på Utlebøen, der me dreiv settefiskanlegg på land med vassinntak frå Eideselva. Delar av produksjonen vart sidan flytta over til lokalitet Eidestøa som merdanlegg og Utlebøen vart nytta til yngeloppdrett. Pga flaumskade i klekkeriet vårt i Eidestøa hausten 2005, søkte me om å få byggja nytt klekkeri på Utlebøen, søknaden er innvilga og har fått konsesjonsnr HFS-39, bygget er oppført og me vil starta produksjon der i slutten av 2008. Bolstad Settefisk as har no løyve til ein produksjon på 75 tonn biomasse og 105 tonn for, på settefiskanlegget, og 15 tonn biomasse og 21 tonn for på klekkeriet. Bolstad Settefisk as er soleis lokaliserte på begge sider av Eideselva. Selskapet stiller seg i utgangspunktet positivt til utbygging av kraftverk i vassdraget, og syns det er hyggjeleg at grunneigarane kan nytta resursane i området. Dette på føresetnad av at våre verdiar og drift er tryggja, noko som søkjarane understrekar at dei vil gjera.

Me vil gjerne presisera det som er viktig for oss:

1. Me har avtalefesta og tinglest vassrett i elva, sjå vedlegg, denne er tilknytt eksisterande vassledning som me har i fellesskap med nabooppdrettaren Knut Frode Eide, ved K.J. Eide Fiskeoppdrett as Settefisk, og vatnet er delt likt på kvar. Vassledningen har leie der " sidan tidenes morning" og var utgangspunktet då avtalen vart skriven i ettertid. Me er no i ferd med å avslutta bygging av nytt klekkeri som er dimensjonert ut frå eksisterande røyr. Me set som føresetnad at utbygginga ikkje fører til redusert vassføring i røyra. Bygging av klekkeri er ei stor investering, 8-10 mill. og det er svært viktig for oss at vassretten vår er sikra, då dette vil vera avgjerande for drifta.

NIVA sin rapport på s 18, skriv at "det landbaserte fiskeoppdrettsanlegget ved Eidestøa har i dag nødvendigtlførsel fra Eideselva. Dette hentes fra den planlagte regulerte strekningen. Vi forutsetter i våre vurderinger at regulant og oppdretter inngår en avtale om dette vannbehovet slik at det ikke går på bekostning av minstevannføringen i elva". Me vil gjerne presisera, slik søkjarane også gjer, at det er to oppdrettarar med felles vassrett til Eideselva. Det gamle landbaserte anlegget vårt er no bygd om til klekkeri, med oppstart hausten 2008, vassretten har

me nytta heile tida, den er særskild viktig i tilknytning til det nye klekkeriet og vert også nytta ved driftsbygningen vår og ved merdanlegget. Som vedlegg, med kopi av kjøpekontrakt, visar, eksisterar det allerede avtale.

2. Vidare er det viktig for oss at utbygginga tek hensyn til produksjonen ved settefiskanlegget og klekkeriet. Me har erfaring med at laks er svært ømfintleg for betong, det skal lite til før fisken vert blind noko som sjølvstapt medfører tapt produksjon. Me ynskjer difor ein tett dialog med utbyggjarane for å sikra at fisken vert skåna mest mogeleg i anleggsfasen.

3. Til sist er det viktig for oss at me ikkje vert påført ulemper ved merdanlegget mht redusert vannkvalitet eller straumforhold, og ber om at dette vert teken med under vurdering av praktisk gjennomføring og drift.

Me vil konkludera med at dersom Bolstad Fiskeoppdrett as/ Bolstad Settefisk as, sine eksisterande rettar vert ivaretekne, og hindringar eller ulemper ikkje vert gjort mht drift ved selskapet sitt settefiskanlegg og klekkeri, så ser me positivt på kraftutbygging i området. Me vonar at det ved utforminga av vilkåra for eit eventuelt løyve, kan takast omsyn til desse merknadane."

Sunnhordaland Kraftlag AS uttaler følgende i brev av 6.6.2008

"I søknaden er nedbørfeltet oppgjeve til å vera 39,1 km². SKL arbeider for tida med ein plan for betre utnytting av vasskraftressursane i dei nedbørfelta som har avrenning til Eikelandsosen kraftverk, og for dei felta som grensar opp mot desse. I denne samanhengen ser vi også på mulighet for å overføre vatn frå nokre av desse felta inn mot Botnavatnet, som er inntaksmagasin for Eikelandsosen kraftverk. Realisering av desse planane vil gje godt regulert kraft, og ei utnytting frå om lag kote 500 og ned til havnivå.

Dei nedbørfelta som har avrenning til Eide kraftverk, og som evt. kan overførast mot Botnavatnet, er på om lag 5,2 km². Avrenninga frå desse felta er om lag 28,3 mill. m³, eller om lag 18,5 % av totalavrenninga til Eide kraftverk. Vi reknar med å kunna produsera om lag 30 GWh i Eikelandsosen kraftverk av denne vassmengda, til ein marginal utbyggingskostnad på om lag 2,50 kr/kWh.

Overføringa vil sjølvstapt også få konsekvensar i heile Sævreidvassdraget. Ved utløpet i sjøen vil det fråførde vatnet representera om lag 7,2 % av årsavrenninga.

Planane våre er imidlertid i ein relativ tidleg utgreiingsfase. M.a. held vi no på med å skaffa underlag for ei evt. melding vedrørande konsekvensutgreiingar. Vi må difor få koma attende med fleire detaljar seinare."

Statens Vegvesen, Region Vest uttaler følgende i brev av 6.6.2008

"Statens vegvesen føreset at tilkomst frå Rv 48 og inn i området vil skje via eksisterande vegnett. Me har elles ingen merknadar til konsesjonssøknaden."

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i brev av 26.8.2008 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

"1. Sunnhordaland Kraftlag AS

Iht. mottatt rapport frå SKL kjem det fram at det vert arbeida med planar om overførsel av 18,5 % av vatnet som renn i Eideselva. I den forbindelse har vi hatt ein nøye gjennomgang m/andre

som benytter vatnet i elva. Fordi det viser seg at hvis SKL får medhald i overførsel av vatn så vil kraftproduksjonen EideKraft har lagt til grunn for drift reduserast. I tillegg må produksjonen av laks reduserast hos dei 5 aktørane som driv fiskeoppdrett i Skogseidvatnet. Dette vil følgelig medføre store tap i næringa.

Som søkjande kraftutbyggar i området har vi fått rapport hos NVE som stadfestar at vårt nedslagsfelt er 39,1 km². Dette talet er lagt til grunn i våre kostnads- og utbyggingsplanar. Vi tar for gitt at det er dette talet vi skal forhalde oss til framover.

2. Fylkesmannen i Hordaland

For å komma fram til den beste løysinga for alle partar ifm. oppstart av EideKraft har det vore jevnlig kontakt med fiskeforvaltar Atle Kambestad. I Eideselva er det gyteområda til storauren som har vore sentralt i diskusjonen. I rapporten fra NIVA ba vi spesielt om en vurdering av beste plassering for inntak. Ved å legge inntaket nedstrøms gytetekulpene unngår vi regulering av vasstand i området og kan derved konsentrere oss meir om problemstillinga oppvandring av fisk og unngå sluking av yngel.

Dessverre var ikkje detaljtegning og skisser over inntak klart ved utsending av søknad. Ved henvendelse til Fylkesmannen vart vi orientert om at detaljer ofte kan bli samrådd rundt siste synfaring. EideKraft ber derfor om løyve frå NVE til å stille m/skisse og detaljer på denne synfaringa. I tillegg vil representantar fra Norconsult stille på synfaringa. Norconsult skal forestå arbeidet ifm. etablering av EideKraft.

3. Bolstad Settefisk

EideKraft vil i byggeperioden forlenga inntaksledningen til Bolstad /Eide oppstrøms anleggsarbeidet. Dette blir gjort for å unngå smuss i vatnet til karanlegga. Vi er forberedt på å ha jevnlig kontakt med Bolstad settefisk for å unngå konflikter og skade på fisk.

EideKraft vil ta hensyn til vassretten som Bolstad /Eide har i Eideselva. Denne vil bli uforandra. Det vil bli oppretta sikkerhetsnett for mottak av smuss og støv ved utløpet av Eideselva for å unngå forureina vatn i merdanlegget.

Viser til uttale frå Siv.ing.H.Ådland

4.K.J.Eide Fiskeoppdrett

1.Spørsmål om kraftverkets privatrettslige forhold

K.J.Eide fiskeoppdrett har ein tilliggande eigedomsrett til sag og kvern med vassfall, eller rettare sagt; vassrett til sag og kvern. Den nevnte saga låg i ei sideelv som fekk vatn når hovedelva var stor, alle brukarane på Eide hadde bruksrett til saga også bruk 7. Vassretten som blir omtala er tinglyst for bruk til sag og kvern. Skal vatnet nyttast til andre formål enn til sag og kvern må avtale med eigarane inngåast spesielt og deretter tinglysast.

2. Fiskeanleggas behov for vann sikres

Grunneierne stiller seg uforståande til søknaden fra K.J.Eide Fiskeoppdrett om ønska utviding av vassuttak. Denne søknaden har aldri blitt forevist grunneigarane til eigedommane der ein evt. måtte lagt ein ny rørtrasè. Kanskje det hadde vore lurt å sjekka med grunneigarane først om dette kunne la seg gjera. Det hjelper lite å eige litt av ei sag og kvern dersom en ikkje har eigedom å føre vatnet fram på.

Vi viser til ei tilsvarande sak på Helgeland i 2002.

3. Sikring mot forurensing

EideKraft vil i anleggsperioden forlenge pe rørledningen som utgjør nødvann til landanleggene og plassere denne oppstrøms anleggsarbeidet. Dette vil bli gjennomført av Hordaland Rørteknikk. Det vil bli etablert sikkerhetsnett v/utgangen av elva for å hindre at støv og smuss blir transportert inn i fiskeanlegga.

Eide Kraft ynskjer ein kontinuerlig dialog m/representantar for berørte fiskeanlegg både før og under byggeprosessen. Etter flommen i september og november 2005 gikk K.J Eide fiskeoppdrett i gang med opprensning og plastring av elv med gravemaskiner både i og ved elva uten noko form for oppsamling eller sikring mot støv eller partiklar. Heller ikkje når den store muren vart støpt såg vi noko form for sikring. Det vart brukt vanlig sement fra Fusa Ferdigbetong (kilde Fusa ferdigbetong). Denne betongen kan vere svært skadeleg for fisk om betongen lek ut. I januar 2008 begynte en ny bearbeiding av elva med plastring og støyping. Heller ikkje då var det noko som helst form for sikring frå fiskeanlegga si side. I denne prosessen vart det brukt utskoten stein frå anlegget på Holdhus for å plastre mellom steinane og i tillegg vanleg betong frå Fusa ferdigbetong.

4. Fisken må sikres mot sprengingsarbeider

Ifm. etablering av kraftverket vil det vil bli utført sprengningsarbeid i den nederste delen av elva mot fiskeanleggene. Vi ynskjer sjølvstøtt å verne om fiskeanlegga og har i den forbindelse søkt råd frå anlegg som har vore i samme situasjon. Her viser vi til skriv frå Siv.ing H Ådland - utførande entreprenør. Han vil ha hovedansvar i anleggsperioden. Vi viser også til uttale frå utførande entreprenør hos Sævareid fiskeanlegg.

5. Sikring mot gassovermetning

EideKraft var tenkt bygget med utløp midt mellom dei 2 eksisterende fiskeanlegg. Etter ynskje fra Knut Frode Eide vart det omarbeida slik at planane i dag innbefatter at vannet blir sluppet 100 m fra utløpet slik at det skal knuse seg over steinene.

Vi viser til rapport utarbeidet av Arve Berg – vedlagt søknad

Tilleggsopplysninger og kommentarer til disse

Søker har kommet med følgende tilleggsuttalelse i brev av 11.6.09:

"EideKraft har søkt om konsesjon for bygging av elvekraftverk i Eideselven mellom Gjønavatnet og Skogseidvatnet . Vi hadde sluttsynfaring med NVE 24.09.2008.

Vår oppgave etter dette var å bli enig med de 2 andre rettighetshaverne i vassdraget. De to rettighetshaverne er fiskeoppdrett, drevet av Bolstad og Eide.

Vi har etter synfaringen fått etablert avtaler, slik at det vil bli en ryddig prosess videre for NVE.

På møtet i september ble det skissert at alle brukerne skulle ha vanninntak på samme sted, dvs. 150 m lenger oppe i elven enn dagens inntak.

Senere er det blitt presentert en løsning hvor de 2 fiskeanleggene skal ha felles inntak oppe i Gjønavatnet.

Dette har ført til at innehaver av Bolstad Fiskeoppdrett stiller seg uforstående til at de må flytte inntaket opp til Gjønavatnet, og har i den forbindelse stilt krav om at de merkostnader dette medfører, skal dekkes ved fullstendig kompensasjon fra de 2 andre søkerne. Bolstad har ikke

konsesjon, og ser det selv som lite sannsynlig at deres fiskeoppdrett vil bli pålagt konsesjon i fremtiden. Bolstad hevder også at de ikke ønsker ekstra utgifter vedr. nytt vanninntak, og mener disse utgiftene skal dekkes av Eide Kraft og KJ Eide Fiskeoppdrett.

Vi håper derfor nå at NVE kan stille noen klare retningslinjer, slik at alle parter forstår nærværende situasjon.

Et ønske er at NVE orienterer om kravet som stilles til fiskeoppdretterne for konsesjon, slik at alle vilkår er klare for alle involverte parter. I tillegg har undertegnede et ønske om at det orienteres om rammer for den fremtidige forvaltning av vannuttak.

Med den fokusen som Statsforetaket Enova nå har på å fremme en miljøvennlig energibruk og økt produksjon av fornybar energi i Norge, så håper vi på at vi snart får slutført vår søknad om kraftverk.

NVE ga følgende svar i brev av 9.6.2009:

"Vi viser til brev av 11.05.2009 der det blir orientert om status for dykkar arbeid med å få til eit opplegg for ei sameint og samordna løysing for utnytting av vassdragsstrekkinga i Eideselva mellom Gjønavatnet og Skogseidvatnet.

Slik vi oppfattar opplegget som de skisserer, blir det lagt ei målsetting om å få til ei samordning som skal kunne gje ei optimalisert utnytting av den samla vassressursen på fallstrekkinga og at dette skal kunne gjerast gjennom handsaminga av konsesjonssøknadane frå EideKraft AS og K.J Eide Fiskeoppdrett. De viser også til at Bolstad Fiskeoppdrett som tek ut vatn til settefiskanlegget gjennom eit etablert konsesjonsfritt anlegg (etter vassressurslova) ikkje har ynskje om å endre på anlegget sitt etablerte vassuttak.

NVE finn ikkje å kunne gå inn i det privatrettslege grunnlaget for etablering og drift av dei ulike anlegga som er eller blir planlagt å etablere. I høve til vurderingar som NVE må gjere i den aktuelle konsesjonsprosessen vil det likevel vere aktuelt å peike på nokre viktige generelle og spesielle omsyn som blir vektlagt. Slike omsyn vil være:

- Krav til minstevassføring på den aktuelle fallstrekkinga.*
- Definert og avklara ansvar for å sikre at vilkår i konsesjonar eller føresetnader for konsesjonsfritak blir følgd opp.*

Hydrologiske hoveddata som er presentert for NVE i samband med konsesjonssøknaden dykkar, viser at midlare vassføring gjennom året i Eideselva er ca 4,81 m³/s (4810 l/s). Alminneleg lågvassføring er utrekna til 332 l/s, jf. her vassressurslova § 10 der det går fram at vassuttak som reduserer alminneleg lågvassføring er konsesjonspliktig etter § 8 i lova.

Som minstevassføring for kraftverket er det i søknaden forslag om minstevassføring tilsvarende alminneleg lågvassføring. I ein av fagrapportane som er utarbeidd (NIVA) er det tilrådd 500 l/s. Einskilde høyringsfråsegner i saka antyder også at vilkår om minstevassføring må opp på eit slikt nivå.

NVE har enno ikkje gjort dei vurderingar som er turvande for å fastsette vilkår om minstevassføring forbi inntaket nedanfor Gjønavatnet. Eit vilkår om minstevassføring til Eideselva vil gjelde for heile strekkinga ned til Skogseidvatnet. Vassuttak som reduserer vilkårsfesta minstevassføring eller medverkar til vassuttak som reduserer vassføringa til under nivå for alminneleg lågvassføring vil være konsesjonspliktig

Ansvar for utforming og drift av arrangement for slepping av minstevassføring og dokumentasjon på at vilkåret blir etterlevd vil ligge til konsesjonæren dersom det blir gjeve konsesjon som omsøkt.

Situasjonen for dei to settefiskanlegga som har konsesjonsfrie vassuttak på fallstrekka kan, ved ei evt. utbygging av omsøkt kraftverk, bli utfordrande og må avklarast. Konsesjonsfritaka byggjer på at vassressursen på avgjerdstidspunktet var stor, ramma for vassuttaket avgrensa og på eit relativt moderat nivå.

NVE vil etter kvart ta fatt på slutthandsaminga av søknaden frå EideKraft AS og frå K J Eide Settefisk AS om auka vassuttak. Det er derfor viktig at det blir lagt fram avtalar som klart fastlegg ansvar for å sikre at driftsopplegg og tekniske løysingar, knytt til alle vassuttaka på fallstrekka, blir slik at vilkår om minstevassføring blir sikra innafor ramma av det som vil vere lovlege vassuttak.

NVE vil i vurdering av korleis vassdraget kan utnyttast legge vekt på optimalisering av løysingar og korleis framtidig drift av anlegg med vassuttak kan sikre tilhøve som er greie å handtere innafor ramma av vilkår slik det er vist til ovafor.

NVE vil avvente nærare informasjon om korleis det mellom aktørane på fallstrekka vil bli fastlagt eit forpliktande driftsopplegg som kan gje grunnlag for å vurdere vilkår som kan knytast til evt. konsesjonar.”

Søker har vidare i brev av 22.4.2010 bedt om at følgjende endring blir lagt til i grunn for sluttbehandling av søknaden:

”Endring av eksisterende søknad om bygging av kraftverk

Saksnummer:200705586

Vassdragsområde: 053.C2B EIDSELVA

Slukeevne: Fra minstevannsføring til 6 000 l/s

Installerer 2 turbiner.

Turbin 1 er på 0,4 MW og sluker 2 000 l/s

Turbin 2 er på 0,9 MW og sluker 4 000 l/s

Rørgate vil bli 1500 mm i diameter.

Produksjon ca 5 GWh.

Eide Kraft ber om at NVE tar denne endringen med i behandlingen av vår søknad.”

Fylkesmannen i Hordaland har i brev av 6.7.2010 gitt følgjende tilleggssuttalelse:

Vi viser til tidlegare uttale i saka, datert 11. juni 2008, der vi skildrar prosjektet, fiskestamma i vassdraget og moglege konsekvensar av tiltaket.

Sævareidvassdraget har fylket si einaste storaurestamme. Eit kraftverk her har difor stort konfliktpotensiale med omsyn til allmenne interesser. Det er i den forbindelse gjort mykje godt arbeid med å utrede biologiske verdiar, gyteforhold og ikkje minst avbøtande tiltak, som skal sikre gode tilhøve for auren.

Konsesjonssøknaden oppgjev at middelvassføringa i elva er 4800 l/s. Allminneleg lågvassføring er sett lik 5-persentil sommar på 332 l/s. I kapitelet om hydrologi og tilsig viser søknaden til rapport frå NVE der minstevassføring er sett til 268 l/s, og lik alminneleg lågvassføring ved inntaket. Brukstil er 4300 timar. Produksjonen er 5,9 GWh, som utgjer strøm til om lag 200 hus.

NIVA sin rapport frå 2006 om gyting rår til ei minstevassføring på 500 l/s, i tillegg til spyle/lokkeflommar for å sikre oppvandring av aure i elva. I tillegg har 2 fiskeanlegg trong for vatn.

Om vassføring i elva

Fylkesmannen er i tvil om det lar seg gjere å få eit godt resultat med lokkeflommar. Med omsyn til dei verdiane vi har i vassdraget meiner vi at lokkeflommar er for usikkert. Etter vår vurdering er det ei betre løysing å auke minstevassføringa til 1000 l/s i gytevandringsperioden frå 1. september til 1. november. Dette vil sikre vandringsmoglegheiter samt tilstrekkeleg skjul for dei store gytefiskane.

Vi meiner også at planlagt minstevassføring er for låg. For å oppretthalde gode tilhøve for fisk er det etter vår vurdering behov for ei minstevassføring over 500 l/s. Vidare er det avgjerande at minstevassføringa ikkje vert redusert av uttak frå settefiskanleggene. Uttak av vatn til dei forskjellige formåla må vere samordna.

Om utforming av anlegget

Søkjar har fått utarbeida ein grundig rapport som skildrar korleis ein kan redusere faren for at fisk vert dratt inn i kraftverket. Søknaden er ikkje tydeleg på korleis tiltakshavar har tenkt å løyse dette. Utforming av inntaket har stor betydning for kva dei samla konsekvensane for aurestamma vert. Inntaket er planlagt rett nedanfor den viktigaste gyte- og standplassen i elva, og det er problematisk at søknaden ikkje presiserar tiltak som hindrar konflikt med denne. Det er viktig at gyte- og standplassen ikkje vert endra på nokon måte. Norconsult syner til at dette berre er mogleg dersom vassnivået i inntakskulpen har maksimalt same høgd som vassnivået av gytekulpen sitt utlaup. Med atterhald om utfallet i denne saka er det viktig at NVE set detaljerte krav til utforming av inntaket i tråd med råda i dei faglege rapportane. Langs Eideselva er det planlagt ein anleggsveg og ei brei turbingate. Etter vår vurdering kan her vere fare for fysiske endringar i elvelaupet samt tilføring av slam eller leire. Slike endringar verkar negativt på aurestammen. Ei eventuell utbygging må detaljplanleggast etter konkrete vilkår frå NVE. Utforming og gjennomføring av tiltaket må vere basert på dei faglege rapportane, og sikre mot uheldig verknad på livet i elva.

I fagrapportane er det skissert ein del andre avbøtande tiltak, som vil kunne betre tilhøva for fisk i elva. Det må vere krav om å undersøke og overvake korleis kraftutbygginga påverkar storauren. Overvakinga må på plass i god tid før ei eventuell utbygginga.

Konklusjon

Eideselva er eit viktig gyteområde for Hordaland sin einaste storaurestamme. Dei avbøtande tiltaka som er skissert av søkar og i fagrapportar, og med tillegg av dei tiltak vi har nemnt, vil samla redusere faren for skade. Det er likevel mykje kunnskap vi manglar om fiskebestanden i Eideselva. Norconsult peiker på at konsekvensutredninga har ei viss grad av usikkerheit.

Etter vår vurdering er det risiko for uventa og negative verknadar som kan skade storaurestamma, og som bør tilseie at kraftverket ikkje får konsesjon. Vi meiner planlagt minstevassføring er for låg og er kritiske til bruk av lokkeflommar. Fylkesmannen rår framleis i frå at omsøkte kraftverk i Eideselva får konsesjon. Dersom kraftverket likevel får konsesjon, må alle nemnte avbøtande tiltak inngå i krav om vilkår frå NVE samt at overvaksingsprogrammet må på plass før utbygginga startar.”

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader

Om søker

Søker er Jarle Ragnhildstveit og Inge-Brigt Eide som gjennom selskapet EideKraft AS har 92 % av de aktuelle fallrettighetene til utbyggingen. De leier de resterende 8 % av fallrettighetene.

Om søknaden

EideKraft AS søker om følgende tillatelser:

- Etter vannressursloven jf. § 8, om tillatelse til å bygge Eide kraftverk
- Etter energiloven om tillatelse til bygging og drift av Eide kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.

Kraftverket vil i henhold til søknaden være et rent elvekraftverk med inntak på kote 38,4 og utløp på kote 14 med en berørt elvestrekning på ca. 380 meter. Kraftverket vil utnytte et nedbørfelt på 39,1 km². Middelvannføringen i vassdraget er 4,8 m³/s og alminnelig lavvannføring er beregnet til 268 l/s. Kraftverket er etter endringsmelding fra søker planlagt med en installert effekt på 1,3 MW fordelt på to turbiner (0,4 MW og 0,9 MW) med en produksjon på ca. 5 GWh. Kraftverket får en maksimal slukeevne på 6 m³/s og en minste slukeevne lik minstevannføring. De har selv foreslått en minstevannføring på 268 l/s.

Beskrivelse av området og eksisterende inngrep i vassdraget

Sævareidvassdraget har tre store vann som alle har en sikker bestand av storørret. Dette er Gjønavatnet, Skogseidvatnet og Henangervatnet. Eidselva er en viktig gyteelv for storørret som vandrer opp fra Skogseidvatnet og storørret som vandrer ned fra Gjønavatnet. Vassdraget har også bestander av røye, og ål, samt at det er rømt regnbueørret i vassdraget fra oppdrett på denne arten. I enden av Henangervatnet ligger Sævareid fiskeanlegg sammen med Sævareid kraftverk. I alt 5 settefiskanlegg (K.J.Eide, Bolstad, Sævareid, Alsaker og Tombre) har tilknytning til nedre del av vassdraget og to av anleggene ligger i bukten der Eidselva renner ut i Skogseidvatnet.

Eidselva er i nedre del forbygd etter flomskade i 2005. Dagens situasjon er slik at elva er plastret på begge sider i nedre del og elveløpet er senket 1,5-2 meter. Det er gjort en viss utviding av settefiskanleggene som ligger ved utløpet i Skogseidvatnet. De to settefiskanleggene har etablert vannuttak fra Eidselva gjennom en felles rørledning som har avgreining slik at de samlet kan ta ut ca. 83 l/s (5 m³/min). Dette vannuttaket er definert som et reserveinntak, der hovedforsyningen er basert på at det blir pumpet opp vann fra Skogseidvatnet. Med bakgrunn i høringsuttalelser fra settefiskanleggene kan det likevel synes noe uklart om uttaket fra elva bare er et reservevannuttak eller om det også i perioder blir nyttet mer kontinuerlig i driften av anleggene.

Berggrunnen i vassdraget består hovedsakelig av grunnfjellbergarter, delvis omdannet og dekket over ved den kaledonske fjellkjedefoldingen. Dominerende bergarter er granitt, gneis og flere typer kvartsitt. Området ved Eidselva består av fyllitt, grønnstein, amfibolitt og leirskifer.

Eidselva renner i en trang dal med bratte sider bevokst med edelløvtrær som hassel, lønn, ask og lind. Det finnes også bjørk, osp og or, samt at det er plantet noe gran langs elva.

Teknisk plan

Reguleringer og overføringer

Det planlagte kraftverket er et rent elvekraftverk uten reguleringsmagasin eller overføringer.

Inntak

Inntaket vil bli lagt på kote 38,4 nedenfor det antatt viktigste gyteområdet for storørret i elva. Det er planlagt bygget en kanal i elvekanten som del av et arrangement for å hindre at fisk vandrer inn i rørgata. Søker presiserer at inntaksløsningen er en utfordring og de ønsker et tett samarbeid med Fylkesmannen for å sikre storørrestammen. NVE påpeker at det ikke foreligger nøyaktige beskrivelser av inntaksløsningen og hvordan man skal unngå konflikt med storørret og ål.

Rørgate

Rørgaten vil bli ca. 350 m lang og med en diameter på 1500 mm. Fra inntaket vil rørgata gå langs vestsiden av elva ca. 170 m for deretter å krysse elva med bru og fortsette langs elvas østside ned til kraftstasjonen. Elvekanten må, slik NVE forstår det, plastres på hele den berørte strekningen.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen vil bli plassert på kote 14 og vil bli nedsenket i terrenget og vil få et areal på ca. 48 m². Det vil bli installert to Francis turbiner med en samlet installert effekt på 1,3 MW. Kraftverket får en maksimal slukeevne på 6 m³/s og en minste slukeevne lik foreslått minstevannføring på 268 l/s. Middelvannføringen er til sammenligning på 4,8 m³/s.

Elektriske anlegg

Kraftverket vil som opprinnelig omsøkt bli installert med en generator på 1,875 MVA og en spenning på 0,69 kV. Transformatoren får en ytelse på 1,875 MVA og en omsetning på 0,69/22 kV. Med en redusert installert effekt, som beskrevet i endringsmeldingen, vil disse dataene endre seg noe. Kraftverket er planlagt med en 10 m lang jordkabel til Sunnhordland Kraftlag AS sin nye transformator på stedet.

Veier

Det er planlagt bygget en ny 200 m lang vei til inntaket på vestsiden av elva. Ved planlagt kraftstasjon er det i dag eksisterende vei som er planlagt nyttet som adkomstvei til kraftstasjonen. Fra inntaket er det planlagt kjørevei til gravemaskin som legges langs hele rørgatetraseen. Denne skal sammen med vei til inntaket, i følge søker, benyttes som skogsbilvei for å ta ut skog.

Massetak og deponi

Masser som blir tatt ut i forbindelse med legging av rørgata vil blir benyttet til å plastre elvekanten mot rørgata og til overfylling av rørgata. Det er i følge søknaden ikke behov for deponering av masser.

Hydrologiske virkninger

Eide kraftverk vil utnytte et nedbørfelt på 39,1 km². Middelvannføringen ved inntaket er 4,8 m³/s og alminnelig lavvannføring er beregnet til 268 l/s. 5 persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 332 l/s og 391 l/s.

Kraftstasjonen er, etter justert prosjekt, planlagt med maksimal slukeevne på 6,0 m³/s noe som tilsvarer 125 % av middelvannføringen. Minste slukeevne er oppgitt til å være lik kravet til minstevannføring.

NVE leser ut fra vedlagt varighetskurve at naturlig vannføring i et middels år vil være større enn største slukeevne i ca. 90 dager av året noe som medfører overløp over inntaksdammen i tillegg til minstevannføring. Resten av året vil vannføringen være som minstevannføring eller tilsvare lav naturlig vannføring når kraftverket må stå.

Framlagte hydrologiske data viser et relativt jevnt tilsig gjennom store deler av året, med lavest tilsig om vinteren og om sommeren. Flere større innsjøer i nedbørfeltet bidrar til utjevning av vannføringen i Eidselva.

Produksjon og kostnader

Søker har beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Eide kraftverk etter justert søknad til ca. 5,0 GWh fordelt på 3,1 GWh vinterproduksjon og 1,9 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er i søknaden estimert til 17,0 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 3,4 kr/kWh. Med en justert utbygging vil trolig byggekostnadene reduseres noe.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Det vil likevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

Arealbruk og eiendomsforhold

Utbyggingen vil, i følge søknaden, legge beslag på 750 m² til vei til inntaket, 200 m² ved inntaket og 100 m² ved kraftstasjonen. NVE påpeker at det i søknaden ikke er medberegnet arealbehov for rørgate, deler av veien langs rørgata og plastring av elvekanten langs rørgata. Arealbehovet er derfor, etter NVEs syn, betydelig større enn det som kommer fram av søknaden.

EideKraft AS har to eiere som er knyttet til gnr./bnr. 72/2 og 72/5 og 10. EideKraft AS leier 8 % av fallet av gnr./bnr. 72/1.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Utbyggingsområdet er i kommuneplanens arealdel omtalt som LNF-område. Søker er selv ansvarlig for at forholdet til arealplanen blir avklart dersom det blir gitt tillatelse til utbyggingen.

Samlet plan (SP)

Søknaden er ikke behandlet i Samlet plan da den er under grense for slik behandling. Den er heller ikke i konflikt med andre SP-prosjekter. Planen fra Sunnhordland Kraftlag AS, som omfatter overføring av øvre del av nedbørfeltet til Eide kraftverk, er ikke et SP-prosjekt.

Verneplan for vassdrag

Vassdraget inngår ikke blant de vassdrag som er vernet.

Inngrepsfrie områder (INON)

Tiltaket berører ikke inngrepsfrie naturområder.

Nasjonale laksevassdrag

Utbyggingen berører ikke nasjonale laksevassdrag.

Andre verneområder

Tiltaket berører ingen andre verneområder.

Eventuelle fylkesvise eller kommunale planer for småkraftverk

Fylkesdelplan for små vannkraftverk i Hordaland ble vedtatt av fylkestinget i desember 2009 og ligger på det nåværende tidspunkt til behandling i Miljøverndepartementet. Fiskeinteressene i Sævareidvassdraget med Skogseidvatnet og Gjønavatnet er spesielt omtalt i planen og det heter at *"Sævareidvassdraget med Skogseidvatnet og Gjønavatnet er svært viktig område for innlandsfisk der ein og finn den einaste bestanden av storaure i fylket (stor verdi). Her er sportsfiskeinteressene av nasjonal verdi."*

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 24.9.2008 sammen med representanter fra Fylkesmannen i Hordaland, Bolstad Settefisk, K, J, Eide Fiskeoppdrett og grunneierne til prosjektet. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Fusa kommune anbefaler at det blir gitt konsesjon til Eide kraftverk ut fra de samfunnsmessige interessene.

Fylkesmannen i Hordaland (FM) anbefaler at det ikke blir gitt konsesjon til Eide kraftverk på grunn av at Eidselva er en viktig gyteelv til Hordalands eneste storørretstamme og peker på at de har utarbeidet en egen forskrift for fisket etter denne storørretstammen for å gi den et bedre vern. De mener også at storørretstammen i vassdraget er et viktig grunnlag for det kjente sportsfisket i Skogseidvatnet, Gjønavatnet og Henangervatnet og at dette fiske har nasjonal verdi. De mener at gytefisker, som ofte er mellom 5 og 10 kg, trenger stor vannføring for oppvandring og for å kunne skjule seg, og at produksjonen av ungfisk vil bli redusert ved en utbygging. De mener videre at søknaden ikke gir tilfredsstillende detaljer rundt de tekniske løsningene til at de kan ta stilling til konsekvensene for storørreten. FM har gitt en tilleggsuttalelse etter at søker har kommet med en

endringsmelding. FM har ikke endret standpunkt i saken og anbefaler fortsatt at Eide kraftverk ikke får konsesjon.

Hordaland fylkeskommune vil ikke gå i mot en utbygging av Eidselva dersom Fylkesmannen etter fiskefaglige vurderinger finner at utbyggingen kan gjennomføres uten risiko for storørreten i vassdraget. De mener det må legges stor vekt på Fylkesmannens faglige vurderinger. De peker på at Skogseidvatnet har Hordaland sin eneste sikre bestand av storørret og at risikoen for å gjøre skade på denne må veie tungt i vurderingen om det skal gis konsesjon til Eide kraftverk. Fylkeskommunen viser likevel til at de har en grunnleggende positiv holdning til fornybar energiproduksjon. Det omsøkte prosjektet er likevel ikke av de rimeligste og gir relativt lite kraftproduksjon og en må etter fylkeskommunens syn vurdere nytten av tiltaket opp mot risikoen for å skade en fiskebestand av nasjonal verdi.

Statens vegvesen – Region vest forutsetter at tilkomst fra Rv. 48 og inn i området vil skje via eksisterende vegnett og har ellers ingen merknader.

Sunnhordland Kraftlag AS arbeider med en plan for bedre utnytting av vannkraftressursene i Eikelandssosen kraftverk og ser også på muligheten til å overføre deler av nedbørfeltet som har avrenning til det planlagte Eide kraftverk. En slik overføring vil få konsekvenser for hele Sævareidvassdraget og det fraførte vannet vil utgjøre 7,2 % av årsavrenningen ved utløp i sjø. De opplyser om at de vil komme tilbake på et senere tidspunkt da de nå holder på med å skaffe nødvendig underlagsmateriale til en ev. melding vedrørende konsekvensutredninger.

K. J. Eide Fiskeoppdrett har ikke vesentlige innvendinger mot prosjektet, men peker på flere viktige moment knyttet til drift av settefiskanleggene i vassdraget som må avklare ved en ev. konsesjon til EideKraft AS.

Bolstad Settefisk går ikke i mot utbyggingen dersom drift og verdier knyttet til settefiskanlegget ikke blir forringet.

Tiltakets virkninger - Fordeler og skader/ulempene

Nedenfor har vi gitt en oversikt over hva NVE anser som de viktigste fordelene og skadene/ulempene ved den planlagte utbyggingen:

Fordeler

- Prosjektet vil i følge søknaden gi ca. 5,0 GWh i ny årlig fornybar energiproduksjon.
- Tiltaket kan bidra til å styrke næringsgrunnlaget for grunneierne i EideKraft AS.

Ulemper

- En utbygging vil medføre redusert vannføring i Eidselva.
- Tiltaket vil berøre en elvestrekning som er et viktig gyte- og oppvekstområde for storørret i Sævareidvassdraget.
- Inntaksløsning og rørgatetrasé vil medføre anleggstekniske utfordringer for å ivareta verdiene i vassdraget.

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Rapporten fra Rådgivende Biologer AS har vurdert konsekvensene ved en utbygging med utgangspunkt i at kraftverket er planlagt med en maksimal ytelse på 360 kW, en største slukeevne på 1,9 m³/s og en planlagt minstevannføring på 200 l/s. Eide kraftverk er i utgangspunktet omsøkt med en installert effekt på 1,5-1,6 MW med en største og minste slukeevne på henholdsvis 8 m³/s og 1,08 m³/s. Endringsmeldingen som er lagt til grunn for sluttbehandling av søknaden gjelder en installert effekt på 1,3 MW med en største slukeevne på 6 m³/s og en minste slukeevne lik foreslått minstevannføring på 269 l/s. De vurderinger som er gjort i rapporten fra Rådgivende Biologer AS i forhold til konsekvenser blir derfor klart større negative da en betydelig større del av vannet vil bli benyttet ved en ev. utbygging enn det som er lagt til grunn.

NVE Leser ut fra vedlagt varighetskurve til søknaden at naturlig vannføring i et middels år er større enn største slukeevne i det planlagte kraftverket i ca. 90 dager av året, noe som medfører overløp over inntaksdammen i tillegg til minstevannføring. Resten av året vil vannføringen være som minstevannføring eller tilsvare lav naturlig vannføring når kraftverket må stå. Vannføringen i vassdraget vil derfor ved en ev. utbygging i store deler av året være dominert av lave vannføringer.

Landskap og friluftsliv

Ingen av høringspartene har vurdert tiltaket i forhold til landskap og friluftsliv. Rådgivende Biologer AS mener tiltaket ikke kommer i vesentlig konflikt med landskaps- og friluftslivinteresser, da elva renner i en trang dal som er relativt ufremkommelig og at både inntak og rørgate vil bli liggende ute av syne for vanlig ferdsel i området. Kraftverket vil bli liggende nær fiskeoppdrettet med eksisterende 22 kV kraftledning. NVE kan ikke se at tiltaket vil komme i konflikt med landskaps- og friluftslivinteressene i området i vesentlig grad.

Kulturminner

Det er i følge Hordaland fylkeskommune ingen kjente automatisk fredede kulturminner i tiltaksområdet. NVE er ikke kjent med at det finnes kulturminner på planlagt utbygd strekning.

Vannkvalitet, vannforsynings- og resipientinteresser

K.J.Eide Fiskeoppdrett og Bolstad Settefisk som er lokalisert ved uløpet til Eidselva opplyser i høringsuttalelsene at de har et reservevannuttak på planlagt utnyttet strekning i Eidselva. De er bekymret for at anleggsarbeidet ved en ev. konsesjon vil føre til forurensing av vannet fra reservevannuttaket. De mener at fiskeanleggene må sikres vann fra elva oppstrøms anleggsarbeidet så lenge dette pågår. NVE er, med bakgrunn i høringsuttalelser fra settefiskanleggene, usikre på om uttaket fra elva bare er et reservevannuttak eller om det også i perioder blir nytt mer kontinuerlig i driften av anleggene. Dette uttaket utgjør i følge settefiskanleggene et samlet uttak på 83 l/s. NVE mener et slikt uttak sammen med en ev. utnyttelse av Eidselva til kraftproduksjon samlet kan føre til kritiske situasjoner for fiskebestanden, særlig i tørre perioder.

Settefiskanleggene er også bekymret for en ev. gassovermetning av det vannet som går gjennom kraftstasjonen og ut i bukta der settefiskanleggene er lokalisert. AB Aqua Technology AS har gjort en vurdering av Eide kraftverk med hensyn på luftovermetning. De mener vannet må sikres mot

luftinnblanding før det når inntaket og mot muligheten for luftsugende virvler i selve inntaket. Dette mener de kan løses ved å heve vannstanden ved inntaket slik at små stryk og vannstandssprang druknes og muligheten for luftmedrivning fjernes. Det er også etter deres syn viktig at ikke innløpskanalen blir for trang i forhold til inntaksgropen, da dette vil føre til at vannet oppnår stor hastighet i kanalen som deretter må bremses opp.

NVE mener at inntaksdammen må oppnå en tilstrekkelig høyde slik at inntaket får en tilstrekkelig overhøyde til at vannhastigheten reduseres tilstrekkelig for å unngå slik gassovermetning. En slik løsning vil etter vårt syn medføre et betydelig inngrep og vi er usikre på hvordan dette vil påvirke gytetrekningen like oppstrøms inntaket. Det foreligger ikke nøyaktige beskrivelser av hvordan inntaksløsningen skal konstrueres for å unngå luftovermetning, påvirkning på gytetrekningen samt for å sikre vandringsveiene for storørret og ål. Vi er derfor usikre på om det er mulig å finne en løsning som ivaretar interessene knyttet til storørret, ål og settefiskanleggene ved utløpet av Eidselva.

Brukerinteresser

Skogseidvatnet, Gjønavatnet og Henangervatnet har bestander av storørret, røye, regnbueørret og ål. Fiskeinteressene er store og er av Fylkesmannen og fylkeskommunen vurdert til å ha nasjonal verdi. De rike fiskeressursene, særlig i Skogseidvatnet, har gjort vannet kjent i sportsfiskesammenheng, og vannet innehar norgesrekord både på regnbueørret og røye. Fiske etter storørret er også viktig i denne sammenheng.

Biologisk mangfold

Naturtyper, vegetasjonstyper, flora og fauna

Eidselva renner i en trang dal med bratte sider og er i følge miljørapporten bevokst med edelløvtrær som hassel, lønn, ask og lind. Granskogen langs elvas bratteste parti bærer preg av høy luftfuktighet, men konsulenten mener prosjektet trolig ikke vil endre forholdene for fuktighetskrevede arter i vesentlig grad. NVE mener det er usikkert hvordan konsekvensene for fuktighetskrevede karplanter, moser og lav vil bli da fraføringen av vann vil bli mye større enn det som er lagt til grunn for vurdering av konsekvenser for biologisk mangfold.

Det er ikke registrert rødlistede vanntilknyttede arter på utbyggingsstrekningen bortsett fra ål (kritisk truet). Konsulenten som har utarbeidet miljørapporten viser til at det ikke er kjente registreringer av rødlistearter, men påpeker at de ikke har gjort omfattende registreringer på berørt strekning. NVE er usikre på om det finnes andre rødlistede arter i området da miljørapporten har hatt et særlig fokus på storørret og etter vårt syn er tynn i forhold til naturtyper, vegetasjonstyper samt at det ikke foreligger artsliste for moser, lav eller karplanter. Rapporten viser til at deler av området langs elva består av edelløvskog med flere edelløvtrær. Berggrunnen består av fyllitt, noe som er en kalkrik bergart. Med bakgrunn i denne informasjonen mener NVE at det ikke kan utelukkes at sjeldne, hensynskrevende arter opptrer på berørt strekning.

Det er i miljørapporten vist til at tiltaksområdet er et viktig område for hjort, med en naturlig trekkvei over Eidselva. NVE mener tiltaket kan påvirke trekkmønsteret til hjort i anleggsfasen ved en ev. konsesjon, men anser likevel ikke dette til å ha stor betydning.

Konsulenten som har utarbeidet miljørapporten mener at elva høyst sannsynlig er leveområde for fossefall. NVE mener en ev. tilstedeværelse av fossefall kan opprettholdes ved å sikre en minstevannføring i elva samt pålegge utsetting av hekkedasser ved en ev. konsesjon.

Fisk og ferskvannsbiologi

Storørret

Eidselva er gyte- og oppvekstelv for storørrestammen i Skogseidvatnet og Gjønavatnet. Fylkesmannen mener tiltaket kommer i konflikt med storørrestammen og mener at søknaden bør avslås. Fylkeskommunen viser til at storørrestammen i Sævareidvassdraget har stor verdi og mener Fylkesmannens fiskefaglige vurderinger må tillegges stor vekt. Flere settefiskanlegg i området har reservevannuttak fra Eidselva og de er opptatt av at tiltaket ikke kommer i konflikt med deres interesser i vassdraget. De er også bekymret for mulig gassovermetning som følge av en ev. kraftutbygging. Gassovermetning er følgelig også et vesentlig tema for å vurdere konsekvenser for storørreten i vassdraget, særlig ved gyteområdet ved utløpet i Skogseidvatnet nedenfor planlagt kraftstasjon.

Storørrestammene i Norge er av nasjonal interesse, jf. DN-Håndbok 15, utgitt av Direktoratet for naturforvaltning (DN). De ulike stammene representerer store biologiske og kulturelle verdier som det er viktig å bevare. I 1997 publiserte DN en utredning med tittelen "Forslag til forvaltningsplan for storørret". I følge denne utredningen er gyteplassene og oppvekstområder til de fleste storørrestammene redusert eller ødelagt ved inngrep som kraftreguleringer, forbygninger, kanaliseringer, forurensning, jordvanning med mer. Vern av storørretens gyte- og oppvekstområde er i følge utredningen det viktigste tiltaket for å bevare og/eller restaurere storørrestammene.

NVE har lagt vekt på tilstedeværelse av en storørrestamme som det ligger betydelige nasjonale føringer på å ta vare på. Vi viser også til Olje- og energidepartementets retningslinjer for småkraftverk fra juni 2007. Her er vassdrag med sikre storørrestammer satt til å ha stor verdi. Sævareidvassdraget har i tillegg store fiskeinteresser. NVE finner også grunn til å nevne at det i 2001 ble vedtatt "*Forskrift om fiske etter innlandsfisk i Sævareidvassdraget*" for å gi gytestrekningene til storørret særlig i Kikedalselva, Gjønaelva, Eidselva, Årraelva og Hjortedalselva et ekstra vern."

Rådgivende Biologer AS gjennomførte drivtelling av gytefisk i Eidselva 27.10.2004. Der drivtelling ikke var mulig, i bratte og strie partier, ble området befart langs land. Området like ovenfor planlagt inntak og oppover mot Gjønavatnet ble vurdert som de viktigste gyteområdene i elva. På den bratte strekningen nedstrøms planlagt inntak "*var det bare små områder som var mulige som gyteområder*". Den største fisken som ble observert var opp mot 10 kg (90 cm) og det ble observert 15 fisk mellom 2 og 4 kg. Det var betydelig gyteaktivitet på strekningen ned mot planlagt inntak.

Rådgivende Biologer AS gir i rapporten en slik vurdering av gyteområdene og dagens fiskevandring i vassdraget: "*Eideselvens øvre strekning, over planlagt inntak, er av stor betydning for storaurens gyting, og vil karakteriseres å ha nasjonal betydning. Fisken som gyter der kan selvsagt stamme fra storaurebestandene både i Gjønavatnet og i Skogseidvatnet. Det er ikke usannsynlig at gytingen i Eideosen i utløpet av Gjønavatnet domineres av gytefisk fra Gjønavatnet som slipper seg ned. Det kan imidlertid ikke utelukkes at det også er fisk som går opp fra Skogseidvatnet, siden det ble observert fisk sporadisk på hele strekningen, og at det var noe gyting på utløpet ved Eidestøa.*"

Vurderinger i rapporten baserer seg, som tidligere omtalt, på et prosjekt med en mye lavere slukeevne og installert effekt. Med betydelig større slukeevne øker konfliktgraden betraktelig i forhold til de vurderinger som er gjort i rapporten. NVE vil derfor vektlegge faktiske funn og verdisetting fra denne rapporten men kan ikke uten videre gå god for vurderingene av konsekvenser for storørret.

NIVA rapporten "*Eide kraftverk - Konsekvenser for storørret samt forslag til avbøtende tiltak*" baserer sine vurderinger på et prosjekt som er i tråd med det som opprinnelig er omsøkt og vurdering av

konsekvenser fra denne rapporten vil derfor av NVE bli lagt til grunn for egne vurderinger av konsekvensene for storørret i Eidselva.

NIVA utførte drivtelling i elva 25.10.2006. Undersøkelsen la vekt på å registrere gytefisk på gyte plassene men det ble også gjort en vurdering av ungfisk på bakgrunn av drivtellingen. Det ble ikke gjennomført elektrofiske. Elva ble av NIVA oppdelt i 7 strekninger (A-G) og det ble gjort drivtelling/synfaring langs land med en vurdering av substrat og vurdert potensielle gyteområder.

To fagrapporter med vekt på storørret er utarbeidet og drivtelling er utført 27.10.2004 og 25.10.2006. Samlet gir disse to undersøkelsene NVE et godt grunnlag for å vurdere Eidselvas egnethet som gyteområde for storørret i vassdraget.

NIVA rapporten mener inntaket bør legges via en kum godt tilbaketrukket fra elva og sikres med rist som stopper nedvandring av fisk. De mener likevel at det vil være fare for at ungfisk på forflytning eller utvandring kan gå gjennom turbinen. NVE er sammen med Fylkesmannen, bekymret for hvilke konsekvenser et ev. kraftverk kan ha for storørrestammen i Gjønavatnet og Skogseidvatnet. NVE kan ikke se at det foreligger tekniske planer som i tilstrekkelig grad kan sikre at inntaksarrangementet ikke påvirker den viktige gyte plassen ovenfor planlagt inntak. NVE er også usikre på om det lar seg gjøre, rent teknisk, å etablere et inntak som sikrer vandringsveiene for storørret fra Gjønavatnet og storørret fra Skogseidvatnet, og unngå at utvandrende ungfisk blir trukket inn i rørgata og gjennom turbinen.

Lave vannføringer kan medføre grunt vann i elva noe som i følge NIVA kan medføre at den storvokste ørreten fra Skogseidvatnet vil få problemer med å vandre opp i Eidselva for å gyte. Fylkesmannen påpeker at storørret trenger mye vann for å kunne vandre og mener det må sikres en stor minste vannføring i sentral oppvandringsperiode. NVE mener det vil være fare for at oppvandrende gytefisk fra Skogseidvatnet vil trekke mot kraftverksutløpet og ikke finne veien opp til gyteområdene lenger opp i elva, selv med en stor minste vannføring under oppvandringsperioden.

NIVA mener det må innføres et manøvreringsreglement med bestemmelser om minste vannføring samt lokkeflommer om høsten og spyleflommer om våren i Eidselva og foreslår følgende manøvreringsreglement: *"av hensyn til storørretens vandreende livshistorie, foreslår vi en minste vannføring på 0,5 m³/s gjennom året med minimum to perioder i april-mai og minimum tre perioder i september-oktober der vannføringen overstiger 5 m³/s sammenhengende i minst 48 timer"*. De mener videre at reservevannuttaket til settefiskanleggene ikke må gå på bekostning av minste vannføringskravet. De foreslår endelig etterundersøkelser for å konstatere at gytefisken faktisk klarer oppvandringen ved gjeldende manøvrering og at ungfisketettheten overvåkes. Manøvreringsreglementet bør etter NIVAs syn evalueres på bakgrunn av etterundersøkelsene.

FM er usikker på om det lar seg gjøre å få et godt resultat med lokkeflommer og mener det er en bedre løsning å øke minste vannføringen til 1,0 m³/s i gytevandningsperioden fra 1.9 – 1.11. Resten av året mener de det bør slippes 0,5 m³/s.

Det heter i NIVA-rapporten at *"den nederste strekningen er imidlertid nylig kanalisert og kraftige forbygninger er satt opp mot et oppdrettsanlegg ved utløpet. Dette har gjort substratet meget homogent og elva er så godt som fri for hvileplasser for storørret på den nederste strekningen"*. Denne strekningen utgjør, etter NVEs vurdering, ca. 100 m fra utløp i Skogseidvatnet og opp til svingen like ovenfor der kraftstasjonen er tenkt plassert, og strekningen har ikke vesentlig fall. NVE mener en forbygning av elvekanten videre oppover, noe søker planlegger siden rørgata skal legges langs elvekanten på hele strekningen, er uheldig og vil ytterligere redusere muligheten for å finne hvileplasser opp mot gyteområdene. Det er også på denne strekningen fallet er størst og en slik løsning vil derfor trolig vanskeliggjøre oppgang fra Skogseidvatnet. Dersom det også finnes mindre gyteområder på

denne strekningen, noe Rådgivende Biologer AS ikke ser på som usannsynlig, vil en slik forbygning trolig påvirke disse negativt.

NIVA-rapporten vurderer nedre del av elva med mulighet for oppvandring fra Skogseidvatnet slik: *"Elva er stri, men vurdert som fremkommelig for storørret på gytevandring opp fra Skogseidvatnet"*. Dette er i tråd med vurderinger gjort av Rådgivende Biologer AS som ikke utelukker at fisk vandrer opp fra Skogseidvatnet og opp til de viktigste gyteområdene ovenfor planlagt inntak. NVE mener det er klart at Eidselva benyttes som gyte- og oppvekstområde for storørret både fra Gjønavatnet og Skogseidvatnet da det er frie vandringsveier, dokumentert gyting like ovenfor planlagt inntak, ved utløpet i Skogseidvatnet, samt at det er observert stor ørret langs hele elvestrekningen. NVE mener derfor det må legges vekt på å vurdere hvorvidt en realisering av planene kan sikre opp- og nedvandring både for fisk fra Gjønavatnet og fisk fra Skogseidvatnet. NVE kan ikke se at tiltakshaver har lagt frem planer for hvordan dette skal løses og vi er usikre på om det i det hele tatt finnes en teknisk løsning som i dette tilfellet kan ivareta den nasjonalt viktige bestanden av storørret i Sævareidvassdraget.

Eidselva er gyte- og oppvekstelv både for storørret fra Gjønavatnet og Skogseidvatnet og fiskeinteressene i vassdraget er store. Storørrestammene i Norge representerer store biologiske verdier som det er viktig å bevare. NVE er usikre på om inntaket vil påvirke det viktigste gyteområdet i Eidselva, slik planene er forelagt oss. En plastring av elva langs rørgatetraseen ser vi på som uheldig. NVE mener et ev. kraftverk i Eidselva vil begrense storørretens mulighet for opp- og nedvandring i vassdraget. Avbøtende tiltak som er presentert i søknaden med tilhørende rapporter vil, etter vårt syn, ikke sikre vandringsveiene for begge delbestandene i tilstrekkelig grad. Andre nødvendige avbøtende tiltak som betydelig høyere minstevannføring enn søkers forslag, installasjon av omløpsventil og utforming av inntak vil etter NVEs syn ikke i vesentlig grad redusere konflikt med storørreten.

Ål

Det er registrert ål i vassdraget (kritisk truet). Det kreves andre tiltak for å sikre vandringsveiene for ål enn for ørret og det kan være vanskelig å gjøre tiltak som i tilstrekkelig grad ivaretar hensyn til storørret og ål. Ål har et vandringsmønster som er ulikt ørreten, både med tanke på tidspunkt for opp- og nedvandring og for hvilket vannlag den vandrer i. Således vil det, etter NVEs syn være nødvendig med flere tekniske løsninger for å i tilstrekkelig grad ivareta begge fiskebestandene. De nødvendige avbøtende tiltak vil bli omfattende, begrense produksjonen betydelig og det er usikkert om det i det hele tatt lar seg gjøre rent teknisk i dette tilfellet.

Forholdet til naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven trådte i kraft den 1. juli 2009. Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet "føre-var" prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet. Etter NVEs syn blir formålet i naturmangfoldloven i praksis ivaretatt gjennom de grundige prosessene og vurderingene som ligger til grunn for et konsesjonsvedtak.

I NVEs vurdering av søknaden om Eide kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i §§ 8-12. Et positivt vedtak fattes kun der hvor fordelene og nytten av å gjennomføre tiltaket vurderes å være større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Tiltakets virkning for naturmangfoldet er et sentralt tema i denne vurderingen.

NVE mener naturmangfoldloven § 8 med krav om kunnskapsgrunnlag er oppfylt for fisk og ferskvannsbiologi (storørret og ål), som er det temaet vi i denne saken mener er mest sentralt. Vi er likevel usikre på om de tekniske løsningene som er presentert i søknaden med tilhørende fagrapporter vil være tilfredsstillende jf. prinsippene om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, samt kravet om å begrense skader på naturmangfoldet i § 12. For terrestrisk miljø er vi usikre på om kunnskapsgrunnlaget er oppfylt jf. § 8, og en vurdering etter føre-var-prinsippet i § 9 i naturmangfoldloven blir her lagt til grunn.

Sumvirkninger

I fylkesdelplan for små kraftverk i Hordaland heter det under "Delområde 5 Fusa" følgende: "Fusa delområde har eit stort potensial for småkraft. Der er det særleg viktig å ta vare på den unike storaurebestanden i Sævareidvassdraget. Kikedalen har store verdier knytt til kulturlandskap og friluftsliv, i tillegg til å ligge i eit område med urørt natur. Her er fleire potensielle prosjekt og det er ønskeleg at ein ser eventuelle utbyggingssaker i samanheng med kvarandre."

NVE finner grunn til å nevne at fylkeskommunen har anledning til å fremme et slikt ønske under konsesjonsbehandlingen til tiltak som omfattes av vassdragslovgivningen. NVE er kjent med at det er flere konsesjonssøkte og planlagte småkraftverk i Sævareidvassdraget. I tillegg er det flere eksisterende kraftverk i vassdraget og flere settefiskanlegg som har reservevannuttak i elver med storørret.

Forskrift om fiske etter innlandsfisk i Sævareidvassdraget ble vedtatt i 2001 for å gi gytestrekningene til storørret særlig i Kikedalselva, Gjønaelva, Eidselva, Årraelva og Hjortedalselva et ekstra vern. Det er flere planlagte og konsesjonssøkte prosjekter som kan berøre disse gyteelvene dersom de får konsesjon. NVE har tillagt forholdet til storørreten i Sævareidvassdraget vesentlig vekt ved behandling av Eide kraftverk i Eidselva, men vi presiserer at hvert enkelt prosjekt vil ha ulik konfliktgrad for storørret og mulighetene for avbøtende tiltak vil avhenge av hvert enkelt tiltaks karakter. Vi mener likevel at en ev. utbygging i flere av disse elvene samlet vil gi en større negativ konsekvens for storørreten i Sævareidvassdraget.

Oppsummering

En utbygging av Eidselva vil etter de foreliggende planene med slipp av alminnelig lavvannføring på 268 l/s gi 5,0 GWh ny årlig fornybar energiproduksjon, og bidra til noe lokal verdiskapning. Samtidig vil det omsøkte prosjektet medføre betydelige konsekvenser for storørrestammen i Sævareidvassdraget. Eidselva er gyte- og oppvekstelv for storørret både fra Gjønavatnet og Skogseidvatnet og fiskeinteressene i vassdraget er store. Storørrestammene i Norge representerer store biologiske verdier som det er viktig å bevare. NVE er usikre på om inntaket vil påvirke det viktigste gyteområdet i Eidselva, slik planene er forelagt oss. En forbygning av elva langs rørgatetraseen ser vi på som uheldig. NVE mener et ev. kraftverk i Eidselva vil begrense storørretens mulighet for opp- og nedvandring i vassdraget. Avbøtende tiltak som er presentert i søknaden med tilhørende rapporter vil, etter vårt syn, ikke sikre vandringsveiene for begge delbestandene i tilstrekkelig grad. Andre nødvendige avbøtende tiltak som betydelig høyere minstevannføring enn søkers forslag, installasjon av omløpsventil og utforming av inntak vil etter NVEs syn ikke i vesentlig grad redusere konflikt med storørreten. Disse tiltakene vil også redusere en produksjon som etter de foreliggende planer ikke er på mer enn 5,0 GWh. Samtidig vil tiltak for å sikre vandringsveiene for ål (kritisk truet), som har et helt annet vandringsmønster enn storørreten kreve ytterligere avbøtende tiltak.

NVEs konklusjon

NVE mener at bygging av Eide kraftverk vil ha negative konsekvenser for rekruttering og overlevelse for storørretbestanden i Sævareidvassdraget. Dette står etter vårt syn ikke i forhold til den kraftproduksjonen som kraftverket vil gi, og øvrige positive effekter av en utbygging. Kravet i vannressursloven § 25 er dermed ikke oppfylt. NVE gir ikke tillatelse til å bygge Eide kraftverk. På grunn av tiltakets plassering er det lite sannsynlig at konfliktene kan løses med endring av tiltaket.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.